

M A G Y A R S P O R T

T R A N S Y L V Á N I Á B A N

AKI A NYÁR folyamán Berlinben lezajlott olimpiással kapcsolatos eseményeket figyelemmel kísérte, igen érdekes észrevételeket és megállapításokat tehetett. Nem célunk most ezzel a nagyszabású sporteseménnyel részletesebben foglalkozni, hanem megpróbáljuk felhasználni az olimpiász teremtette kedvező légkört arra, hogy a közjogi változás óta először rámutassunk a sport általános jelentősége mellett az itteni magyar kisebbségi sport helyzetére és hiányosságaira.

Tagadhatatlan tényként szegezhetjük le, hogy a sport iránti érdeklődés ma már nemcsak azokban az országokban általános, amelyekben a sport évszázados multra tekinthet vissza, hanem mindenütt a világon a legnagyobb tömegeket képes megmozgatni. Hovatovább mindinkább fogy azoknak a száma, akik a sportban csak haszontalanságot, rekordhajhászást vagy esztelen divatot látnak s az államok költségvetése mind nagyobb és nagyobb összegeket irányoz elő testnevelési célokra. Mert a sport, amint a tapasztalatok mutatják, arra is alkalmas, hogy egy nemzet keretein belül összehangolja a különböző politikai felfogású embereket, rétegeket és ráébressze faji együvértartozandóságuk tudatára. Éppen a berlini olimpiász eseményeivel kapcsolatosan lehetett megfigyelni azt aényt, hogy az egy fajhoz tartozók milyen egyöntetű lelkesedéssel fogadták fajtestvéreik győzelmét, tekintet nélkül arra, hogy milyen politikai meggyőződést vallanak. Kommunista és fajvédő, szocialista és klerikális egyformán kitörő örömmel és büszkeséggel hallgatta a fajtájabelijének győzelméről szóló híreket. Ehhez a jelenséghez nem is kell magyarázat, mert mindenki láthatja belőle azt a hatalmas átfogó erőt, melyet a sport ma egy nemzet társadalmának egységessé kovácsolásában jelent. Bár igaz, hogy a sport üzésében nem szabadna politikai szempontoknak érvényesülniök, azonban maga a sport a nemzetek életében ma már egyike lett a legfontosabb politikai tényezőknek, mellyel nemcsak a nemzeti, hanem a nemzetközi politikai érvényesülés terén is számolni kell. Hogy mennyire így van ez, annak bizonyítására álljon itt Finnország példája. A párisi olimpiászt megelőző időkben Finnország külföldi kölcsönt keresett, azonban azt sehogysem sikerült megszereznie, noha a finn diplomáciai-kar mindent elkövetett a siker érdekében. Hiába volt minden erőfeszítés, az ismeretlen parányi országnak senki sem akart kölcsönt adni. Közben azonban a párisi olimpiáson megjelenő finn sportolók világraszóló

győzelmei Finnországra terelték a világ figyelmét és teljesítményeik hazájuk számára olyan erkölcsi sikert jelentettek, hogy az Észak-amerikai Egyesült Államoknál kellő kezességet nyújtott a kölcsön folyósítására. És Amerika nem csalódott, mert néhány évvel később, amikor az egész világon végigszáguló gazdasági válság összes adósaít a tőle felvett kölcsönök törlesztésének egyoldalú beszüntetésére kényszerítette, egyedül Finnország volt az, amely a törlesztési és kamatszolgáltatási feltételeket továbbra is percnyi pontossággal teljesítette és teljesíti ma is. Kell-e ennél szebb példa arra, hogy a sport belső nemzetnevelő erején felül, a nemzetek külközéleti érvényesülésénél is elsősorú tényezőként hathat s az egészséges nemzedékek nevelésén kívül olyan kapcsolatokat teremthet az egyes társadalmi rétegek, az egyes fajok és országok között, melyek nemcsak platonikus értékűek, hanem valós eredményeket is hoznak magukkal. Nem szabad tehát ma lekicsinylő megjegyzésekkel túlzásnak minősíteni azt, ha egy-egy nemzet kiváló sportolóit nemzeti hősként ünnepli, mert ezek a modern hősök igen jelentős szolgálatot tesznek nemzetüknek.

A BERLINI magyar sikerekből Románia sportéletének is csak haszna lehet, mert ez a tíz magyar győzelem új munkára serkenteti az itt lévő magyar sportolókat, kiknek a múltban is óriási szerepük volt Románia sportéletének megalapozásában. Kétségtelen tény, hogy az itteni magyarságnak mind a múltban, mind jelenleg is elsősorú szerepe van abban, hogy Romániában sportéletről lehet beszélni. Hiszen a régi királyságban még ma sincs figyelemreméltó sportélet, a fővárost kivéve, nem beszélve arról, hogy a háborút követő időkben még a fővárosban sem volt. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a magyar kisebbségi sportolók igen gyakran képviselik most is az ország színeit a legkülönbözőbb sportágakban, becsülettel küzdve, annak ellenére, hogy újabban mind élesebb támadásban részesítik szerepeltetésük miatt őket és az ország sportvezetőit. Ezeknek a támadásoknak káros hatásai máris mutatkoznak nemcsak kisebbségi, hanem ezen keresztül egész országunk sportéletében is. Határozott elkedvetlenedés és visszaesés tapasztalható minden téren s így nem rajtunk múlik, hogy nem tudunk az itt élő magyar kisebbség és a románység között a sporton keresztül való közeledés példáira rámutatni. Országrésziünk minden valamirevaló városában, sőt a nagyobb falvakban is, a hatalomváltás után hatalmas iramban indult meg a sportélet s az újjászervezett és akkor alakult sportegyesületek ténylegesen óriási tömegeket oktattak és neveltek a sportra. Labdarúgás, atlétika, tenisz, torna és uszással foglalkozó transylvániai sportegyesületek nagy lelkesedéssel és tetemes pénzáldozatok árán teremtették meg sporttelepeiket és nevelték a sportembereket ezreit. Ezeknek a jobbára magyar jellegű sportegyesületeknek élén jórészt kisebbségi sportemberek állottak, akik ha nem is voltak mindig sportszakértők, minden nehézségen át igyekeztek a sport eszméjét diadalra juttatni, társadalmi állásra és fajra való tekintet nélkül foglalkozva mindenkivel. Az akkori sport magán

viselte a népi sport közegészségügyet szolgáló jellegét, mely egy-séges irányítás mellett nagy eredményekre lett volna hivatva. Azon-ban a tényleges helyzet fel nem ismerése, kultur- és politikai szer-veink közönye, továbbá az arra hivatott vezetők hiánya, az alant-as hatósági és sportközegek állandóan ismétlődő zaklatása megakadályozta az igazi népi sport kibontakozását. Hozzájárult ehhez az a zürzavar is, melyet az akkori különböző sporttörvé-nyek és szövetségek tökéletlensége szült. Elvakult szempontok ér-vényesültek minden téren és az elfogultság elleni örökös harcban egyesületeink közül nagyon sok kedvét veszette s megindult rohamosan a visszaesési folyamat. A nagyobb városokban a ma-gyar jellegű egyleteknek legnagyobb közönséget és jövedelmet je-lentő, akkor még amatőrökből álló labdarugó szakosztályai kezdtek elsovadni és a közönség elszokván, elapadt az egyletek anyagi forrása, melyből a jövedelmet nem hozó, de sok pénzt igénylő egyéb szakosztályaikat tartották fenn. Ugyanakkor a rejtett pro-fesszionizmus mindinkább tért hódított, hogy átvegye az amatőrsport szerepét. Ez a kezdeti, rejtett professzionizmus eleinte önvédelmi célokat szolgált, mert az egyletek csak úgy tudták a sportérték-szintet s így közönségüket is megtartani, hogy kiválóbb sportolói-ka magukhoz kötötték. Közben azonban megfélekedtek a töme-gekről és azok neveléséről, mert minden tetterjüket az értékszint mesterséges fenntartása emésztette fel. Ma már magállapíthatjuk e politika hibás voltát, mely tömegnevelés helyett a nyilvánosság előtt fitogtatható, közönségsikert jelentő eredményekre törekedett. Elsikkadt közben a testnevelés gondolata, de nem váltak be az eredményhajszolás érdeklődéskeltő erejéhez fűzött remények sem, mert míg a falvakban szakszerű felkarolás híján a népi sport kezdeményezése nem tudott gyökeret verni, addig városainkban végkép eljásztették a kisebbségi, fizető közönség nagyrészét a sporttelepek látogatásától a tömegszenvedélyek által túlfűtött lég-kör és a botrányos jelenetek.

A SZÁSZOK sokkal hamarabb rájöttek ennek a harcnak a hiábavalóságára s egy-két labdarugócsapatról eltekintve, vissza-vonultak fellegváraikba s hamarosan beszüntettek minden más külső sportérintkezést. Ennek következtében, főként a szabadtéri sportokban, esett általános sportszínvonaluk, de megmentették egyesületeiket és sportoló tömegeiket, melyek meglepő módon felszaporodtak. Azóta sem szerepelnek nyilvánosan, csak az éven-ként megrendezett, úgynevezett szász olimpiáson, amely mind-inkább szász nemzeti ünnep jellegét ölti magára s a nép között nagyban elősegíti a testnevelés eszméjének elterjedését. Abból a tényből tehát, hogy a szászok alig versenyeznek, nem vonhatók le olyan következtetések, hogy megszűnt náluk a sportélet, mert a szász Turnvereinek tornacsarnokaiban olyan pezsgő élet van, amelyet a mi egyesületeink meg sem közelítettek soha. Öregek és fiatalok, fiúk és lányok hetenként kétszer-háromszor, csoportokba osztva, tornásznak, kosárlabdáznak, stb., télen-nyáron egyaránt. Naponta két-három csoportba osztva a tornacsarnokok alig tudják

kielégíteni a sportoló tömegek igényét. Az a tény pedig, hogy a sportolás orvosi felügyelet alatt folyik s mindenütt pontosan vezetik a felállított sportorvosi nyilvántartást, azt bizonyítja, hogy számukra a sportból a bajtársias szellem ápolásán kívül, elsősorban a nép egészségügye a legfontosabb. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nincsenek csúcsteljesítményszerű eredményeik is. Kézi és kosárlabdában, síben, turisztikában, a vadászat sportszerű üzésében, a női atlétika terén, továbbá szertornában vezető szerepet játszanak országunk sportéletében. Ha nem is helyeselhetjük mindenben a szászok felfogását, főként a túlzásba vitt elzárkózás elvét, — hisz az ifjúság öntudatát, becsvágyát s ezzel a sport színvonalát és terjesztését csak üdvösen befolyásolhatják a komoly harcban elért győzelmek, — meg kell állapítanunk, hogy ők, az általuk mindjárt kezdetben választott és követett úton, sokkal közelebb jutottak a sport révén megvalósítható népegészségügyi és egyéb fontos nemzeti érdeket képviselő kérdéseik megoldásához, mint mi.

ELLENTÉTBEN A SZÁSZOKKAL, kezdettől fogva a külső rekordokra és versenyeredményekre törekvő munkát erőltettük. Nagy erőfeszítések árán nem a sport eszményét, hanem rekordjainkat, versenyeredményeinket és hírnevünket akartuk mindenképpen megvédeni és eközben szem elől tévesztettük a sport lényegét. Ez a féltékeny helyzetharc nagyon hamar felemésztette anyagi erőnket amellet, hogy igen gyakran éles ellenségeskedést is szült testvéregyleteink között. Ma már megállapíthatjuk, hogy az esetben, ha ezek helyett az oktalan harcok helyett mi is a belső építő munkára törekedtünk volna s a felemésztett sok energiát és pénzt arra használtuk volna fel, hogy finn példára a sportot városainkban és falvainkban a népi tömegek szórakozási és egészségügyi szolgálatába állítsuk, úgy ma, nemcsak az általunk is fontosnak tartott rekordjaink és versenyeredményeink volnának meg, de megteremtettük volna a valódi tömegsportot is. Bizonyos, hogy ha a falvak ifjúsága számára megfelelő sportéletet teremtettünk volna, ma nem volna falvainkban annyi bicskázás s másként nézne ki népünk egészségügye is. Ezt azonban akkor elmulasztották s ma a helyzet az, hogy van ugyan még egy-két rekorderünk a régiak közül, de nincs egyetlen egy egészséges sportegyesületünk sem. S az a körülmény, hogy tömegneveléssel foglalkozni nem tudunk, már most előreveti árnyékát annak a biztosan bekövetkezendő ténynek, hogy egyesületeink versenyeredményekkel sem dicsekedhetnek majd kellő utánpótlás hiányában. Nyitott szemmel kell tehát vizsgálnunk magyar jellegű sportegyleteink jelenlegi belső helyzetét s az azok által elért kétségtelenül igen szép versenyeredményeket. Nem akarjuk azt mondani, hogy a versenyeredmények nem fontosak, de a sportnak nem lehet célja csak a rekordtermelés — még akkor sem, ha azt ténylegesen nagy tömegek termelik is ki. Az elfogulatlan szemmel néző vizsgálódás pedig megállapíthatja, hogy kisebb-ségei magyar jellegű egyleteink legtöbbje egyrészt a fentebb vázolt hibás útválasztás következtében, másrészt a fentebb említett hírnévküzdelmekben lassan elvérzett vagy átalakult 15—20

hivatásos labdarugót foglalkoztató kereskedelmi vállalkozással. Egyrésztük vagy teljesen megszűnt, vagy egészen jelentéktelen szerepet tölt ma már be, sőt vannak közöttük olyanok is, melyek papíron ugyan még sportegyletek, de tagjaik élelmes vállalkozók által berendezett klubok általánosan ismert rómi- vagy bridzscsatáiban élik ki sportszenvedélyüket. Mások viszont beszüntetve összes többi szakosztályaik működését, kizárólag labdarugással foglalkoznak, annál is inkább, mert a többi sportok nem hoznak megfelelő jövedelmet. A labdarugásból befolyó jövedelmek fölött viszont a profivállalkozók rendelkeznek, akiknek nem érdekük a többi sportágak fejlesztése. Így állott elő az a mai helyzet, hogy az úszástól eltekintve Transylvániában a több mint ötven ma is létező magyar jellegű sportegyesület közül atlétikával számbajöhető mértékben csak kettő, vívással három-négy, korcsolyával egy, tornával kettő, tenisszel nyolc-tíz egyesület foglalkozik mindössze, noha mindeniknek alapszabályaiban a többi sportágak üzése is elő van írva. Ilyen körülmények között nem is lehet reménykedni abban, hogy régi versenyzőink visszavonulása után versenyeredményeik még tarthatók lesznek. Egyleteink nagyrésze — miként mondtuk — csak labdarugással foglalkozik, de ezek sem amatőr alapon. S bár a labdarugás hasznos és tömegvonzó sport, de ha elsősorban üzleti és nem testnevelési célokat szolgál, úgy a tömegek nevelése elmarad. Pedig azzal a pénzzel, amelyet ezek felemésztenek 15—20 ember foglalkoztatására, összefogás és céltudatos vezetés mellett ma már nagyon sok faluban és külvárosban ezres tömegek sportolhatnának — vasárnapi korcsmázás helyett.

Ez egyrészt megoldaná legnehezebb népegészségügyi problémáinkat, másrészt a lelkesítő bajnoki teljesítmények felmutatásához szolgáltatná a szükséges utánpótlást. Mert az kétségtelen hogy a tömegekben él a testedzés vágya, bizonyítja ezt városon a természetjárás, kirándulás terjedő szokása, falvainkban pedig az az egy-két sportünnepély, melyet néhány lelkes ember gazdanapok vagy más ritka alkalmakkor rendezett igen nagy sikerrel. Ezt a vágyat, ezt az érdeklődést kellene fejlesztenünk minden áldozat árán is és akkor nem kellene megdöbbennünk azon, hogy a székelyeklakta megyékben ma alig akad eredményesen dolgozó sportegyesületünk. Pedig hogy mennyi östehetség van köztük, mutatják az onnan elszármazott Lőrincz Mártonok, Bodosi Mihályok és mások, nagyon sokan.

De nem akarjuk csak a labdarugás számlájára írni mindazokat a bűnöket, amelyek idejuttattak, mert voltak és vannak, sajnos, kevésbbé menthető egyéb bűneink is, melyek a kezdeti, nem rosszhiszemű céltévesztés mellett döntőleg befolyásolták sportéletünk lezüllesztését. Így legelső bűnünk volt, hogy mindjárt a közjogi változás után nem hoztuk létre a romániai magyar sportegyesületek szövetségét úgy, amint azt Csehszlovákiában nem mulasztották el megtenni. Valljuk be, hogy ilyen irányu kísérletet sem akkor, sem azóta nem tettünk. Talán-talán még ma sem lenne késő egy ilyen politikai vonatkozásoktól teljesen mentes szövetség összehozását megkísérelni, hogy a romokon újjáépülhessen kisebb-

ségi sportunk s áldásosan terjeszthesse az egész országban a testnevelés gondolatát. De ha már ezt semmivel sem menthető késlekedésünk folytán nem is lehetne megvalósítani, úgy mindenesetre sürgős volna a száz példát követnünk az évenként ismétlődő magyar sportnap megrendezésével. Ott felvonulhatnának még meglévő egyesületeink versenyzői, találkozhatnának sportvezetőink is és kicserélve tapasztalataikat, közös terveket készíthetnének, amelyek révén az itteni magyar sport még megmenthető volna. Társadalmi egyesületeinket átszervezve, felrészítve, a népi sport szolgálatába állíthatnók s ifjúságunk új céloktól hevítve, egységes irányításu, helyes nevelés mellett, sokkal komolyabban fogná fel a testnevelés fontosságának kérdését s megtalálná azt az utat, melyet követnie kell. Ilyen módon még ifjúságunk közszellemén is sokat javíthatnánk. És ezzel elérkeztünk a második nagy, minket terhelő bűnhöz, ugyanis az elmúlt időkben sem fordítottunk, ma sem fordítunk kellő gondot sok nehézség közt felnövő ifjúságunk kellő irányítására és iskolán kívüli nevelésére. Így pl. a helyi egyetemen tanuló többszáz magyar hallgató közül alig egy-kettő akad, aki sportol. Bizony szomorú megállapítás ez, de vonják le belőle a következtetést sürgősen azok, akiket illet és ne csodálkozzunk majd, ha rövidesen egyesületeinkkel együtt az utánpótlás teljes hiányában, elfogy a lelkes kisebbségi sportvezetők száma is. Nem vigasztalhat az sem, amire egyesek gyakran hivatkozni szoktak, hogy az újabban mindenütt megalakuló gyári és cég egyesületek jellege többé-kevésbé magyar s ezek fogják a társadalmi egyletek szerepét átvenni, mert hiszen ezek az alakulatok egyáltalán nem a magyar sport letéteményesei s nem fogják soha a társadalmi egyesületek önzetlen hivatását betölteni. Ezek nem a sportért vannak, hanem azért, hogy a sportot felhasználják egyrészt hírverés céljára, másrészt munkásmozgalmaik levezetésére.

SÚLYOS BŰN azután, hogy a kisebbségi sajtó — egy-két ritka kivételtől eltekintve — nem látta meg az itteni magyar sport rendeltetését, vagy ha meg is látta, nem adta meg s nem adja meg ma sem azt a támogatást magyar jellegű egyesületeinknek, melyre azoknak okvetlenül szükségük volna. Mai sportviszonyaink előidézésében lapjainknak, sorthírlapíróinknak is részük van, mert a labdarúgással szemben minden más kisebbségi sporteseményt vagy sportmegnyilvánulást háttérbe szorítottak és elhanyagoltak, éppen az általuk helytelenül nevelt olvasótömegek érdekeire való — hivatkozással. Holott érdekünk volna a vidéki tornaversenyeket és atlétikai versenyeket is figyelemre méltatni, illetve ezek rendezésének fontosságát ismételten hangsúlyozni. Ehelyett sportrovataink szinte kizárólag a profeszionista labdarúgás érdekeinek szolgálatában állanak, nem beszélve arról, hogy beszámolóik legtöbbször a sportban elengedhetetlen tárgyilagosságot is nélkülözik.

Végül nem hagyhatjuk említés nélkül ama súlyos hiányunkat, hogy egyesületeink vezetőségében nem látjuk a sportszakorvosokat, nem vettük ki részüket a múltban és ma sem abból a munkából, amelyre hivatásuk is kötelezné őket.

EZ RÖVIDEN a romániai magyar kisebbségi sportról adható szomorú helyzetjelentés. Nem tölthet el tehát senkit vérmes reményekkel az, ha elővéve országunk bármely sportágában a bajnoki versenyek vagy rekordtáblázatok kimutatását, azoknak az élén mindenütt jórészt magyar nevekkel találkozunk, mert ez csak délibábok úzésére, csak önámításra alkalmas. Ezek az adatok különben is csak köteleznek (mint ahogy kötelez minket az a tiz aranyérem is, melyet a magyar sportolók Berlinből haza vittek) s csak azt mutatják, hogy sportra termett nép vagyunk, mely a sportnak a nemzetnevelés és népegészségügy szolgálatába állításánál nagy előnnyel indulhatna. Fogjanak össze tehát illetékes közművelődési szerveink s mentsék meg a magyar kisebbségi sportot országunkban. Ez most, az olimpiász által felkavart érdeklődés közepette, talán könnyebb munka volna, mint más időben bármikor. Ma már nagyjában rendeződtek az általános sportviszonyok is országunkban. És vannak, még mindig vannak lehetőségeink, csak a rátermett, cselekvőképes vezetőket várjuk.

SZÜCS ELEMÉR.